

akarták elfogadni, alkalmazni, továbbá magának a módszernek is vannak fogyatékoságai. Ezeket a fogyatékoságokat ki kell küszöbölnünk, és szintézisre kell törekednünk a régi és új módszer között. Az alapelvek azonban változatlanul hagyandók: az olvasmányból induljunk ki, ne közöljünk légüres térben mozgó ismereteket, lehetőleg foglalkoztassuk az egész osztályt, beszéljük meg az illető művet, elemezzük végig, ahol lehet (tehát nem mindig). A másik nehézség: a tankönyvek hiányosságai. Ezen új kiadásokkal lehet, és kell is segíteni. Végül a mostani tanterv nem megnyugtató, ezen változtatni kellene, főleg a jelenlegi V.-es és VII.-os anyag elmellőzésével és helyükbe már az V. osztályban megkezdett rendszeres irodalmi tanítással. Válságról beszélni túlzás. Kiküszöbölhető nehézségek vannak itt, és talán elég jelentékeny-részen a nehézségek miatt jogosan ellenkező irányra hangolódott, részben az újításoktól ösztönszerűen húzódozó ellenzékéről. Ezek száma azonban jó tankönyvek megjelenése után lényegesen csökkenni fog. Vagy talán két nemzedék harca ez: a lélekben öregeké a lélekben fiatalokéval?*

Zimándi Pius.

IRODALOM.

Széchenyi. A magyarság hódolata a legnagyobb magyar születésének százötvenedik évfordulóján. Athenaeum, Budapest 1941. 330 l.

Ez a Bagoly Béla szerkesztésben megjelent s az ügy iránt érzett áldozatos szeretet gondosságával összeállított pompás kiállítású, gazdagon illusztrált díszmű összefoglaló tanuságtétel arról, hogyan ünnepelte nemzetünk a magyarság legnagyobb fiát születésének másfél százados évfordulója alkalmából.

Tartalma Váradi Józsefnek kimerítő és Széchenyi vallomásainak felhasználásával készült életrajzi vázlata mellett a Széchenyi-év ünnepeiről, az ünnepeken elhangzott megemlékezésekről való beszámoló. Ezekben az ünnepélyeken Kormányzó Urunknak az országos Széchenyi ünnepélyen mondott szövege szellemében a magyarság szellemi életének vezető férfiai, a legkülönbözőbb tudományos, politikai, társadalmi és gazdasági közületek képviselői tettek vallomást Széchenyiről.

Annak a hatalmas arányban kibontakozó képnek hatása mellett, amelyet ezek a sorozatos megemlékezések, tesznek az olvasóra, és azon felül, benünket nevelőket mindenekelőtt ez emlékbeszédek benső, tartalmi tanulságai érdekelnék. Ezekből a legkülönbözőbb szellemi irányokból jövő, Széchenyi nagysága előtt meghajló megnyilatkozásokból a nevelés elméleti és gyakorlati munkásai előtt megvilágosodik, hogy mi az, ami Széchenyi szellemiségéből a mai magyarság vezető rétegeiben él. Mi az, ami a nagy nemzetnevelő hatásaként még ma is elevenen ható erő az államférfiú, a politikus, az elméleti tudós, a gazdasági szakember és nem utolsósorban a pedagógus, s így elvárhatóan az egész nemzet tudatában a nagy férfiú születésének százötvenedik évfordulóján. Felmérhetjük és végig elemezhetjük ennek az eleven erőnek nagyságát és kiterjedését, az egyes hivatásrétegekben jelentkező hangsúlyozottabb elemeit, s számot adhatunk magunknak arról, mit és mennyit jelent nekünk ma, nemzetünk eme válságos korszakában Széchenyi szelleme. Mi lett valóságos közkinccsé, a nemzet életét tevékenyen alakító hatalommá

* Csanády Sándor vitázáró sorait egy további hozzászólás után következő számunkban közöljük.

abból a felmérhetetlenül sokoldalú szellemiségből, amely Széchenyi műveiben és alkotásaiban jut kifejezésre. Melyük elvetett mag a sok közül hullott termékeny talajra, melyük esett az útszélre vagy pedig kősziklára. Megvizsgálhatjuk, mintegy lelkiismereti ellenőrzést gyakorolva azt, hogy vajjon csakugyan elmondhatjuk-e a költő szavával:

Nép, mely dicsőt, magasztost így magasztal

Van abban élni hit, jog és erő.

Külön kell megemlékeznünk a már említett terjedelmes, több mint száz oldalra terjedő Széchenyi-életrajzról. Szerzője Váradi József ezzel az értékelésével újból tanúságot tett arról, milyen lelkes és alázatos szolgálója, egyben azonban milyen alaposan tájékozott elmélyült ismerője Széchenyinek. Életrajzi vázlatát azzal teszi nemcsak színessé és elevenné, hanem egyúttal lélektanilag elmélyültté, hogy hősenek sorsváltzásait vallomásai tükrében mutatja be. Széchenyi súlyos megpróbáltatásokkal és benső küzdelmekkel terhes élete, a szó legnemesebb értelmében vett tragikus hősi, heroikus életforma körvonalai bontakoznak ki előttünk. Az egész életrajzot végigkíséri ennek a nagy férfiúnak önmagát leleplező, a lélek legbensőbb megrezdüléseit feltáró őszinte lírája, amely egyúttal a legkövetkezetesebben végrehajtott, sokszor kíméletlennek látszó önnevelésnek legklasszikusabb megnyilatkozása is.

Mindent összefoglalva elmondhatjuk, hogy a könyv szerkesztője nemcsak szép, hanem egyúttal hasznos könyvvel ajándékozott meg bennünket.

tb.

Schütz Antal, Életem. (Emlékezések. 1942. Szt István Társulat. 294 old).

Schütz Antal, akinek eddig csak kivételes arányú és mélyreható tudományos munkásságát ismertük, most Életem c. könyvében bepillantást enged az ember és a tudós belső világába is. Sokakat talán meg is lepett, hogy ő, aki egész életében elzárkózott a neves tudósokat olyan gyakran megkísértő zsurnalizmusnak minden passzív és aktív megnyilatkozása elől, sőt akiről éppen ezért a magyar olvasóközönség hosszú ideig — irodalmi és tudományos jelentőségének alig-megfelelő mértékben vett tudomást, most feltárja életútját és így szinte szubjektív közelségbe lép az olvasóhoz. A könyvnek figyelmes elolvasása azonban, főképpen pedig az Előjáróban felhozott megfontolások meggyőzik az érdeklődőket arról; hogy itt nem öntetszelgő karrieresillogtatásról, vagy öncélú anekdotálgatásról és indiszkrét önkitegetésekről esik szó, hanem egy szívvel-lélekkel hivatásáért élő szakember és az ige szolgálatában munkálkodó szerzetestanár beszámol önmagának és övéinek arról, hogy mi volt az életcélja, mit ért el ebből és *hogyan* sikerült mindezt megvalósítani.

Schütz számol azzal, hogy az ember sorsa benne gyökerezik a környezetvilágban is. Ezért, meg más okból is részletesen ismerteti gyermekkorát, faluját és környezetét. (Született 1880. okt. 20-án Kistószegen, Torontál megyében). Igen tanulságos és a lélek megmagyarázhatatlan mélyeibe néz az a visszaemlékezése, amelyben leírja „Hogyan lettem én magyarrá“, és „Hogyan lettem magyar író.“ Ezek a fejezetek, de a könyvnek úgyszólván minden oldala sejteni engedi az akaraterőnek, a szívós kitartásnak és célratörő összedettségnek azt a lendületét, amely az egykori (szijgyártónak szánt, majd polgárba íratott) falusi gyermekből egy életen át tartó öntudatos munkálkodással kialakította egyik legnagyobb és kétségtelenül legszilidabb tudomá-